

Ratione collatoris illud in primis requiritur, ut simoniæ vitium omninò declinet, can. 21. & passim caus. 1. quæst. 1., sive, ut ajunt, à manu, sive à lingua, sive ab obsequio, can. 8. vers. *Ideo qui easdem caus. 1. quæst. 3., cap. 6. de pactis, cap. 20. & passim de simon. Sed de hac re opportunius agendum erit in Commentariis libri 5. Deinde cavere debent collatores, ne pro lubitu suo Clericos Clericis præferant, id est dignioribus minus dignos, dantes locum humanis affectionibus, scituri, se summo Deo rationem reddituros minus fidelis administrationis. Non opus probationibus in hac re. Paucis dico: Prælati Ecclesiæ non suum, sed Ecclesiæ, sed Dei ipsius negotium gerunt in administris seligendis. Dispensatores sunt à Deo ipso constituti*

in utilitatem Ecclesiarum, non in commodum sui, aut familiarium, vel necessariorum. His principiis perpetuò adhæserunt Sancti Patres, qui in ordinatione ministrorum, cui olim collatio beneficiorum cohærebat, rem gravissimam se gerere profitebantur; & licet hodie collatio beneficiorum à collatione ordinum sejuncta sit, idem tamen, qui olim erat finis adparet, idemque scopus, cum per beneficiarios potissimum sacra officia in Ecclesia & geri debeant, & gerantur. Alta mente reponant Prælati auream illam Hadriani VI. sententiam apud Papirium Massonum in vitis Pontificum, agentis, non beneficia hominibus, sed beneficiis homines dandos esse; tum verò muneri suo satisficient.

DISSERTATIO SEXTA DE ONERIBUS, ET JURIBUS CLERICORUM, QUI BENEFICIA OBTINUERUNT.

CAPUT I.

De oneribus & juribus, quæ spectant spirituale munus beneficio adnexum.

Huc referendi sunt tituli 3. 6. & 41. lib. 3.

NUllum potest esse beneficium ecclesiasticum, quod sacri cujusdam officii non habeat onus adnexum, cap. ult. de rescript. in 6., quod quale esse debeat, vel tabulæ foundationis, vel lex scripta, vel uniuscujusque beneficii qualitas singularis perspicuè demonstrabit. Ex qualitate beneficii, ut

exemplum tradam, ad Episcopos pertinet Clericos ordinare, fideles baptizatos Sacramento Confirmationis communicare, divinum prædicare Evangelium, atque omnia, quæ diocesanam curam spectant, negotia gerere; quemadmodum ad Parochos, Sacramenta subjectæ plebi conferre, aut ad Canonicos consilium postulanti Episcopo præbere, pu-

bli-

blicè divinas laudes persolvere. Ex tabulis foundationum onera illa beneficiariis imminet, & jura, quæ fundator ipse etiam præter qualitatem erecti beneficii præstituerit. Non est, eur immerer in re vulgatissima, præsertim quòd in commentariis istis passim tradita fuerunt pro opportunitate rerum, quæ petrantur, quæ, & qualis singulis beneficiariis competant. Nonnulla dumtaxat attingam de singularibus duobus oneribus, quibus omnes ferè indiscriminatim beneficiarii subjacent, nimirum de obligatione & divinas laudes horis canonicis persolvendi, & residendi in Ecclesia, in qua beneficium erectum est.

Antiquissimum esse usum divinarum laudum à Clericis horis Canonicis persolvendarum, nemo est, qui dubitet, cum, ut ait Ivo Cartonensis in epist. 318., ad id instituta sit militia Clericalis, ut *Psalmodia, & hymnodia quotidianum Deo offerat sacrificium.* Psalmodiæ nocturnæ, matutinæ, & vespertinæ mentionem fecit Justinianus in l. 42. §. 10. cod. de Episc. & Cleric., & auctor vetustus constitutionum Apostolicarum in lib. 8. cap. 34. meminit precatationum faciendarum, *mane, tertia hora, ac sexta, & nona, & vespere usque ad galli cantum.* Adde his sermonem 55. de tempore inter Opera S. Augustini, & canonem 9. dist. 92. Verùm nec modus idem apud omnes in hoc peragendo munere perpetuò servatus est, nec eadem orationes apud omnes præterque Clericos beneficia possidentes recitata: nam olim universi Clerici, ne uno quidem excepto, quotidie statis horis conveniebant in Ecclesiam causa psalmodiæ, ac publicarum orationum, eorumque exemplo universus etiam populus ad simile peragendum religionis officium concitabatur. Sed tepecente in res divinas charitate, ubi minor fuit populi frequentia, plures etiam ex Clericis, præsertim qui à communione vitæ recesserant, à quotidianis sacris laudibus cessaverunt. Interea monachi præter vetustam psalmodiæ rationem, aliam, institutore Petro Damiani, Ecclesiæ sæcu-

lo undecimo invexerunt sub nomine Officii B. Mariæ, atque horum exemplo Clerici quidam, præcipuè ad communionem vitæ eo tempore reduces, pias easdem orationes unà cum ordinaria divinarum laudum recitatione junxerunt, saltem certis diebus; alii ita novo ritui adhæserunt, ut prætextu singularis in B. Mariam devotionis ordinariam psalmodiam omitterent: alii denique, qui in communem vitam redigi non potuerunt, ab utroque sacræ laudis genere abstinerunt, allegantes, modò se tantum in minoribus ordinibus constitutos, modò se tenui beneficio donatos. In Concilio Lateranensi sub Innocentio III. hæc dolebant Ecclesiæ Patres, uti liquet ex cap. 9. de celebration. Missar., quo constitutum fuit, ut singuli Clerici, potissimum verò Ecclesiarum Prælati, nocturnum pariter, & diurnum officium studiosè celebrarent, pœna indicta suspensionis adversus inobedientes. Observandum sanè est in conspectu ejus canonis, agi ibidem de divino officio publicè in Ecclesia celebrando; item divini officii partem fuisse Missarum celebrationem. Hanc Lateranensis Concilii sanctionem præsius etiam urgere visi sunt Viennenses Patres sub Clemente V., quemadmodum adparet ex Clement. unic. de celebrat. Missar. In Concilio quoque Coloniensi anni 1280. can. 1. Clericis omnibus, iis præsertim, qui essent in sacris ordinibus, vel in beneficiis constituti, præceptum est, *ne horas Canonicas, & de Domina nostra ulla unquam die dicere præmittant,* quod præceptum renovavit Basileense Concilium sess. 22. cap. 5., ubi tamen nihil statutum adparet de officio B. Mariæ: tantum decretum, ut *quicumque beneficiati, seu in sacris constituti diurnum, nocturnumque officium peragant:* atque id ipsum confirmavit Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 9. §. *Statuimus,* in quo beneficiariis divinum officium non recitantibus pœna indicta est amissionis fructuum. Tandem Pius V. anno 1571. 18. Kalend. Octobris relata Concilii Late-

ra-

ranensis constitutione sanxit, ut beneficiarii divinum officium omittentes suos non facerent fructus pro rata omissionis, re ita distributa, ut si uno die omitterent, fructibus carerent, qui diei responderent: qui verò alicujus diei partem omisissent, dimidiam partem diurnorum fructuum amitterent, si de matutino ageretur; si de cæteris horis, sextam alterius dimidiæ partem, habita singularum ratione. Præterea idem Summus Pontifex declaravit, eadem obligatione adstringi eos, qui præstimonias, aut præstimoniales portiones, & quæcumque alia beneficia, etiam nullum omninò servitium habentia obtinerent; quemadmodum etiam declaravit, teneri eadem ratione, & sub eisdem pœnis ad recitationem parvi, ut ajunt, officii B. Virginis eos, qui pensiones, fructus, vel alias res ecclesiasticas extra beneficii titulum possiderent. Et quando officii sacri universi celebrandi varii erant ritus, qui sanè nec universi omninò placere poterant, mandatumque subinde fuit à Tridentinis Patribus in fine Concilii, ut auctoritate Pontificis Maximi hæc res absolveretur; non defuerunt idem Pontifices sollicitudini, qua adhibita tandem & ratio divini officii, & Missarum ordo in certam formam reducerentur, unde confecti sunt Missales libri, & Breviaria, quæ dicuntur Romana, quamquam illorum ritus nec ad quascumque provincias, nec ad quascumque universitates, sive Collegia traducti fuerint; qua in parte adhuc singulis provinciis, singulisque Collegiis sui supersunt mores, suæ receptæ, probatæque consuetudines.

Sunt hæc beneficiariis omnibus communia. Est tamen animadvertendum vulgare discrimen, quod inter Clericos, & Clericos intercedit. Etenim licet Clerici quidam sint, & quidem beneficiarii, qui muneri suo satisfaciunt, etiam si privatim Divinum Officium recitent: alii tamen sunt, qui sub memoratis pœnis publicæ recitationi adstringuntur. Hujusmodi sunt Canonici sive Cathedra-

lium, sive Collegiatarum Ecclesiarum. Jamdiu isti, si publicis Ecclesiæ precibus non interessent, certa fructuum portione privabantur. Undecimo jam Ecclesiæ sæculo Ivo Carnotensis in Epist. 219. ad Paschalem scripsit, se Canonicis Ecclesiæ suæ dimidium tantum adsignavisse præbendæ, ut alterum dimidium resolveretur in distributiones quotidianas, præsentibus, & psallentibus concedendas, & non psallentibus denegandas. Atque ego suspicor, fortè hujus naturæ fuisse dimidias illas præbendas, quarum mentionem fecit Bonifacius VIII. in cap. 27. de præbend. in 6. Huc etiam spectant duo Tridentina decreta quorum primum extat in cap. 3. de Ref. sess. 22., quo data fuit facultas Episcopis, ubi necdum distributionum quotidianarum disciplina inventa adpareat, dividendi tertiam partem ex fructibus, & proveniuntibus quibuscumque omnium dignitatum, personatum, & officiorum in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis existentium, eandemque pro arbitrio in distributiones quotidianas adsignandi, ut, qui munus non implevit, distributionem adsignatam juxta Episcopalem definitionem amittat, data insuper Episcopo facultate, amissam distributionem pio loco applicandi, item severioribus pœnis coercendi eos, quorum major sit inobedientia, & contumacia. Alterum decretum extat in cap. 12. de Ref. sess. 24., ubi definitum est, distributiones dandas tantum illis esse, qui horis canonicis interfuerint, exclusis reliquis, quibus nulla prodesse aut collusio, aut remissio possit. Hinc receptum est, ut licet quotidianæ distributiones, quarum jacturam faciunt non psallentes, psallentibus ad crescant, Canonici tamen inter se ne expressa quidem pacto convenire possint, ut singulis remittantur, cum hoc vergeret in divini cultus diminutionem, & Conciliorum, ac Patrum sollicitudinem eluderet, atque enervaret. Imò si fortè quisquam ex Canonicis præbenda contentus, ac de distributionibus parum sollicitus, divinis nunquam, aut vix of-

ficiis interesset arbitrio Prælati etiam privatione præbendæ puniri posset, quemadmodum & in dicto Tridentino cap. 3. definitum est, & decisum testatur Fagnanus ad Capitulum Licet de præbend. num. 35. Idipsum potiore jure diceret, ubi vel nullæ adhuc sunt, vel admodum tenues distributiones adsignatæ. In beneficiis Parochialibus optandum sanè esset, ut publicè etiam quotidianæ psalmodiæ locus fieri posset. Sed quoniam pauci in Parochialibus Ecclesiis solent esse administri, satis erit, si psalmodia publica tunc celebretur, cum frequentior est populi conventus, qualis esse solet festivis diebus; imò & licebit Parocho, ubi aliàs divinæ psalmodiæ juxta Breviarii ritum vacare non potest, psalmodiam ipsam in alias probatas orationes, & rudi populo accommodatas commutare; dummodò tamen meminerit idem Parochus psalmodiæ ejusdem saltem privatim recitandæ. Aliis beneficiariis onus imminet privatæ saltem psalmodiæ, quin exemptum dicere se quisquam possit ne prætextu quidem beneficii tenuis; turpe enim est, atque indecorum, sacram orationum, & psalmodiæ onus attemperare fructibus, ut hinc illinc libratio quædam, & mensura pendatur. Hinc miror, nonnullos Scriptores adversus generales leges, & canones ecclesiasticos hujus generis opinionibus subscripsisse, imò etiam eò fuisse progressos, ut quantitatem fructuum determinarent, infra quam Divini officii recitandi obligatio esset, & ex qua statim emergeret; quod contingere dixerunt quidam, ubi beneficii redditus in aureis duodecim, quidam etiam, ubi in aureis octo consistere. Hæc sunt ex iis, in quibus nonnulli Pragmatici licentiæ suæ temerè, & sine ulla pœnitenti causa indulerunt, ut oscitantia, aut avaritiæ velificarentur.

Alterum onus, quod beneficiariis imminet, residentiam spectat. Sanè non dubitant viri gravissimi, quin residendi obligatio jure communi omnes omninò beneficiarios adstringat, sive de dupli-

cibus, sive de simplicibus beneficiis agatur. Fagnanus ad capitulum *conquerente* de Cleric. non resid., Garzias de benefic. parte 3. cap. 2. numero 1. Jus hoc commune duplici fundamento innititur. Primum est singulare in iis beneficiis, quæ ex voluntate privata fundatorum erecta fuerunt; atque est ipsamet fundatorum voluntas. Statim ac enim fundatores in certa Ecclesia beneficium erigendum postulaverunt, certa que bona ideo contulerunt, ut Clericus bonis utens certa officia in eadem Ecclesia præstaret, quid clarius produci potest ad eruendam fundatorum voluntatem, qua tacitè saltem declaravisse videantur, se velle, ut Clericus in Ecclesia beneficii resideat? At dices: beneficia ista simplicia nullum habent singulare onus adnexum: tantum debet beneficiarius recitationi divinarum laudum incumbere juxta constitutionem Pii V. superius commemoratam. Ego repono, istud ipsum esse quod probatione indiget. Beneficium datur propter officium, ait Bonifacius VIII. in cap. ult. de rescript. in 6. Est autem crassa nimium interpretatio illorum, qui putant in eo capitulo officii nomine recitationem Breviarii significari. Eo ipso, quo fundator in certa Ecclesia beneficium erigendum voluit, non unius beneficiarii personam, seu vel jura, vel onera personalia respexit, sed & ipsius Ecclesiæ habuit rationem; quasi beneficiarius vel juribus uteretur, vel oneribus subjaceret in cultum illius Ecclesiæ, cui beneficium cohæret. Porrò hæc voluntas in rem concepta residentiam postulat, cum Clericus beneficiarius nihil peragere possit ad cultum Ecclesiæ beneficiariæ, nisi apud eandem Ecclesiam resideat. Neque discrimen intercedere potest inter hæc beneficia, & beneficia duplicia, nisi eatenus, quatenus in duplicibus publica institutio id postulet, in simplicibus autem id postulet voluntas privati fundatoris. Publica institutio in beneficiis duplicibus voluit, ut beneficiarius certa munera exequeretur. Hinc emer-

sit residendi obligatio. Cur non eadem obligatio emerget, ubi privatus fundator certa Clerico munera implenda in Ecclesia mandaverit? Si dicas, munera per substitutum impleri posse; reponi facile potest, has substitutiones non esse probatas in beneficiis duplicibus; causasque ipsas, quare in duplicibus improbentur, etiam in simplicibus beneficiis existere; vel quia substitutus alieno nomine agens, & quasi mercede conductus, minorem adhiberet sollicitudinem; vel quia redditus beneficii pares esse nequeunt duobus exhibendis administris; vel quia decorum non est, eum, qui sibi jura vindicat, per se onera non ferat, & in otio vivat. Alterum fundamentum juris communis, generaliter obtinet in beneficiis omnibus, & collocatum est in ipsa ingenta Hierarchiæ ecclesiasticæ, seu clericalis ordinis antiquissima, & pœnè Apostolica distributione. Jamdiu cautum est, ut nemo ordinetur, nisi certæ Ecclesiæ adscribatur. Hæc adscriptio nihil aliud fuit olim, antequam patrimoniorum disciplina induceretur, quam collatio beneficii, cujuscumque tandem generis beneficium esset. Hæc eadem adscriptio residentiam procul dubio, postulabat. Neque successione temporum, post inductam disciplinam patrimoniorum, ab his regulis recessum est; imò eadem regulæ sunt magis magisque firmatæ, quando in Concilio Tridentino non aliter admittæ sunt ordinationes titulo patrimonii, quam si Clericus certæ Ecclesiæ adscriberetur. Quòd si Clericus titulo patrimonii ordinatus, utut hic titulus subsidiarius sit, nihilominus Ecclesiæ adscribitur, nec nisi ex Episcopi dispensatione abesse ab Ecclesia potest, potiore sanè jure adscribetur Ecclesiæ beneficii, quodcumque illud sit, qui titulum ordinarium beneficii adeptus est, ordinarium, inquam, titulum ordinationis. Hinc est, quòd etiam hodie Episcopus beneficii etiam simplicis potest jure suo Clericum etiam non diocesanum ordinare. Hinc est, quòd plura beneficia etiam

simplicia non possunt à Clerico sine dispensatione obtineri, quod sanè fundamentum habet in lege residentiam, cui non potest Clericus satisfacere, quoties in diversis Ecclesiis beneficia obtineat. Ecquidem verum est, hodie aliam opinionem invaluisse, qua, qui simplex beneficium possident, à personali residentia liberantur, dummodò quæ certo in loco sacra officia ex fundationum tabulis celebranda sint, per substitutum obeantur. Vereor tamen ego, ne consuetudo isthæc, licet in causa sit, cur beneficiarii pœnas legitimas non residentium evadant, possit illis satis tutum esse præsidium, quo à gravi peccato eximantur. Hæc consuetudo ex illis est, quæ occasionem præbet violationi pactorum inter fundatores, & Ecclesias initorum; quando fundatores convenerunt in limine foundationis de personali officio à beneficiario in certa Ecclesia peragendo. Hæc consuetudo ex illis est, quæ primigeniam, aut antiquissimam beneficiorum tributionem, perpetuò canonibus confirmatam enervant, proindeque corruptelæ potius, quam consuetudinis nomine donanda est. Quod ut clariùs explicetur, indicanda est consuetudinis hujus origo, & progressus. Quibus sæculis relaxata fuit ecclesiastica disciplina, passim Clerici ab officiis, Ecclesiisque, quibus addicti fuerant, vacabant, aut huc illuc errantes, aut procul ab Ecclesiis domicilium suum figentes, iique religiosiores videbantur, qui certo Clerico substituto Ecclesiæ, officiique cura mandata, quandam Ecclesiæ, & officii sollicitudinem adhuc eminè habere videbantur. Nec ipsi quidem Parochi; dixerim amplius, nec ipsi quidem Episcopi gregem pascebant, contenti Vicarios præstituerunt, quos pacta mercede conducebant non sine gravissimo animarum detrimento. Hæc cum passim in usu essent, quid non erat permittendum minoribus Clericis, quibus nulla animarum cura imminebat? Istis sanè ab Ecclesia, & beneficio profugis favebat exemplum

&

& Parochorum, & Episcoporum; & quis beneficiarios illos id residendum urgere debuisset, quando ipsi Episcopi, ad quorum sollicitudinem id pertinebat, simili negligentia ab Ecclesiis aberant? Hucusque consuetudo æquè favebat omnibus, sive curam animarum habentibus, sive aliis quibuscumque minoribus Clericis. Deventum tandem est ad Concilium Tridentinum, in quo graves propositæ fuerunt contra non residentes querimonie. Diræ in hac re fuerunt concertationes, inter quas non parum laboratum est, ut saltem Episcopi, Parochi, & Canonici Cathedralium, & Collegialium Ecclesiarum pœnis propositis gravibus ad residentiam obligarentur. At enim, quid aliud hoc fuit, quam declarare, præcedentem non residentium consuetudinem non Episcopis, non Parochis, non Canonicis suffragari potuisse, utpotè quæ abusus potius erat, & corruptelæ? Uti expressè legitur in cap. 1. sess. 23. de Ref. De aliis beneficiis minoribus disputatum amplius non est; neque enim tempora ferebant, omnibus omninò abusus medelam adferre: satis erat, si gravioribus prospiceretur. Interea tamen etiam de minoribus Clericis cautum fuit, ne quisquam ordinaretur, quin ordinatio aut necessaria, aut saltem utilis Ecclesiis esset; ne quisquam ordinaretur, quin certæ adscriberetur Ecclesiæ, & in eadem Ecclesia sacra officia gereret. Hæc satis aperiebant Concilii mentem, quæ eò tendebat, quòd omnes Clerici nosset, Ecclesiæ serviendum personali officio fore, Ecclesiæ, inquam, illi, à qua stipendia percipiunt. Quòd si certa pœna in hac parte legem non muniverunt, id in causa quidem est, ut Clerici non residentes in judicio non conveniantur, non verò ut à crimine liberentur. Atque hinc intelligitur Tridentinum decretum in cap. 17. sess. 24. de Ref., ubi prohibetur, ne quis plura obtineat beneficia, tantum exceptione adjecta, quo casu unum insufficientis esset, qua etiam in specie permissum est, al-

terum beneficium obtinere, dummodò utrumque personalem residentiam non requireret. Generalis regula de pluribus beneficiis non obtinendis indicat mentem Tridentinorum Patrum, residentiam in unoquoque beneficio sine discrimine postulantium; quando præcipuè plurium beneficiorum possessio ideo prohibetur, quia qui plura beneficia possidet, nequit in pluribus Ecclesiis ministrare, residere. Quòd si in exceptione mentio fit beneficiorum residentiam non exposcentium, horum nomine ea beneficia intelliguntur, in quibus, si quis non resideat, certæ pœnæ non sunt in sacris Canonibus, atque in ipso etiam Concilio præstitutæ. Exceptio isthæc, ut liquet, dispensationem continet à generali lege; atque ideo dispensatur à generali lege prohibente plurium beneficiorum possessionem, quia dispensatur à lege residentiam, utpotè, quæ eadem est cum lege prohibente plura beneficia possideri. Porro in dispensationibus facilior est animus dispensantis, ubi de illis agitur, quæ minora sunt, & in quibus non tanta est, aut fuit legumlatorum sollicitudo. Sollicitudinem autem maximam adhibuerunt Tridentini Antistites in urgenda residentiam lege apud Episcopos, Parochos, ac Canonicos; atque ad hos propterea nunquam dispensatio erat protrahenda. Si quæ dispensatio aut necessaria, aut utilis videbatur, in cæteris tantum minoribus beneficiis locum habere poterat. Si quis hæc apprimè, uti decet, perpenderit, mirabitur planè, Pragmaticos tradere, non posse Episcopos certis propositis pœnis adigere possessores simplicium beneficiorum ad residentiam, propterea quod, ut illi ajunt, Episcopi nequeant immutare generalem disciplinam. Quid? Num Episcopi destituuntur facultate tuendi fundatorum voluntates? Num destituuntur facultate, jus commune confirmandi, abusus corrigendi, atque eam disciplinam ecclesiasticam instaurandi, quæ cum Clericum unumquemque suo officio addicit, tum fundamentalis esse

Kk 2

de-

deprehenditur? Hæc non apud alios in animum induci possunt, quam apud eos, qui in beneficiis sibi tantum constituerunt optabile commodum, exemptum prorsus ab omni onere; quæ beneficiorum imago uti à luxuria, aut ab avaritia, aut ab ambitu originem turpissimam habet, ita non tam positivis Ecclesiæ legibus, quam primis ecclesiasticæ disciplinæ principiis adversatur.

Jam verò singularia expendamus, quæ præsertim in Tridentino Concilio constituta fuerunt de residentia Episcoporum, Parochorum, ac Canonicorum. Quod in primis ad Episcopos attinet, in Tridentino Concilio diutius disputatum est, utrum Episcopi jure divino ad residendum in Ecclesiis obligarentur. Utilis erat hæc disputatio, ut via inde pareretur, ad damnandam consuetudinem non residendi, quæ passim inoleverat eum gravissimo detrimento Ecclesiarum. Et quidem initio omnibus opportunum visum est, abusu meliorari adferre; sed desinere, ex jure divino derivari residentia legem eò tendere videbatur, ut damnaretur multorum Antistitum memoria, qui pridem non residebant; imò etiam eò ut nonnulla Maximorum Pontificum facta minus probarentur, quando plures Episcopi privilegia non residendi ab Apostolica Sede obtinuerant. Hinc, dummodò utilitati Ecclesiarum prospiceretur, cautè æquè ac prudenter decreta in hanc rem digesserunt, ac prodiderunt. Primum in sess. 6. cap. 1. de Ref. professi sunt Tridentini Antistites, velle se restituere collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, seque accingere ad emendandos mores in clero, & populo christiano depravatos, cujus rei initium sumendum erat ab iis, qui majoribus Ecclesiis præsent. Hinc monitos voluerunt Episcopos universos, ut suum ministerium implerent, scirentque, illud se implere non posse, si greges sibi commissos desererent. Doluerunt inde vehementer, eo tempore fuisse nonnullos propriæ etiam salutis immemores,

terrenaque cælestibus, ac divinis humana præferentes, qui vagabantur in diversis Curis, aut in negotiorum temporalium sollicitudine derelicto ovili, & ovium cura neglecta, se detinebant occupatos. Doluerunt, vetustos canones de residentia editos pœnè in desuetudinem incuria temporum, atque hominum ab iisse, eamque ob rem eos instaurandos omninò duxerunt. Vides hinc, quali dexteritate usi fuerunt Patres Tridentini in firmanda residentia lege, tanquam ex divinis ipsis institutionibus, sive ex ingenta Episcopatus natura proficiscente, adversus quam consuetudo omnis improbanda pœnitens videretur. Ut autem certus residendi modus, certaque adversus non residentes pœnæ desinirentur, caverunt, ut quicumque Episcopi quacumque dignitate, gradu, aut præeminentia fulgerent, sine causa sex continuis mensibus extra suam diœcesim morando abfuissent, quartæ partes fructuum unius anni fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus loci per superiorem ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso jure incurrerent: quòd si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverint, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amitterent; crescente verò absentum contumacia à Metropolitano, aut ab antiquiore Episcopo, si de Metropolitano delinquente ageretur, certior fieret Pontifex Maximus de Episcopi negligentia, ut ad alias illius auctoritate, & quidem gravissimas pœnas, etiam usque ad Episcopi depositionem, deveniatur. Non tamen ex hoc ipso decreto quisquam jure inferret, licere Episcopis quinque continuis mensibus à sua Ecclesia abesse. Cùm enim Tridentini Patres plectere voluerunt Episcopos per semestre tempus absentes, gravioribus cæperant abusibus mederi, prospecturi opportuniore tempore minus gravibus. Et reverà mentem inde suam declaraverunt in cap. 1. sess. 23. de Ref. Vetus jam fuit disciplina, qua non licebat Episcopis die quocumque do-

mi-

minico ab Ecclesia abesse, excepta infirmitatis causa, can. 4. dist. 3. de consecr., & Concilium Sardicense can. 15. prohibuerat, ne Episcopi trium hebdomadarum tempora prorogarent, quibus ab Ecclesia sua abessent. Ad hæc respicientes Tridentini Patres in dicto cap. 1. sess. 23., & certam formam legibus residentia iterum præbituri, post instauratam controversiam, utrum Episcopi ad residendum jure divino obligarentur, professi initio sunt, præcepto divino mandatum esse omnibus, quibus cura animarum commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac honorum operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in certa munia pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab is præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt; hinc universos admonuerunt, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis in judicio & veritate pascere, & regerent. Quid clarior in istis, ad insinuandum sobriè, prudenterque, residentia Episcopalis legem in jure divino fundamentum habere? Prosequuntur, & ajunt, ne ea, quæ statuta fuerant in dicto cap. 1. sess. 6., in sensu à Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceret, omnes omninò Episcopos ad residentiam obligari, neque abesse posse, nisi ex certis causis, certisque modis. Legitimas absentia causas esse dixerunt christianam charitatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, ac evidentem Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitatem, istasque causas à Romano Pontifice, vel à Metropolitano, vel eo absente à suffraganeo Episcopo antiquiore in scriptis esse adprobandas, nisi cùm absentia inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ officium Episcopatus adjunctum, cujus quo-

niam causæ sunt notoria, & interdum repentinæ, nec eas quidem significari Metropolitano necesse erit. Dum verò ex causa Episcopi absunt, tenentur prospicere diœcesi ita, ut ex eorum absentia nullum detrimentum emergat. Modus ita constitutus est, ut quoniam qui tantisper abest, non videtur abesse, quia statim reversurus est, brevis hujus absentia spatium singulis annis sive continentium, sive interruptum, extra prædictas causas, duos, aut ad summum tres menses non excedat, & habeatur ratio, ut adhuc id non nisi ex æqua causa fiat, & sine ullo gregis detrimento, quod an ita sit, abscedentium conscientia relicta est. Item admoniti Episcopi fuerunt, ne recedant à Cathedrali diebus Domini Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item, & Corporis Christi diebus, nisi Episcopalia munera in sua diœcesi eos alio vocent. Quòd si quis contra hujus decreti dispositionem abfuerit, præter alias pœnas indictas in dicto cap. 1. sess. 6. de Ref., adjectum est, ut Episcopi absentes pro rata temporis absentia fructus suos non faciant, erogandos per superiorem ecclesiasticum vel fabricam Ecclesiarum, vel pauperibus loci.

Nemo non videt, in his commemorationis Tridentini Concilii capitibus, non de nomine, sed de officio Episcopi & disputatum, & pronunciatum fuisse. Hinc plana res est, residentia legem eos omnes urgere, qui Episcopalem, seu quasi Episcopalem administrationem nacti sunt, & quando animarum cura, quæ præcipuè Episcopali dignitati incumbit, à Parochis etiam singulis pro ipsorum modo, quasi ab Episcoporum adiutoribus exercetur, non dubitaverunt Tridentini Antistites, quominus eodem jure, quo Episcopos, etiam Parochos ad residendum in Ecclesiis obstringerent, imò & obstrictos declararent. Primum in sess. 6. de Ref., postquam in cap. 1. sollicitudinem Episcopalis curæ habuerunt, uti modò indicabam, deinde in

cap.

cap. 2. mandatum fuit Episcopis, ut opportunis juris remediis cogere ad residendum, quotquot beneficia ecclesiastica personalem residentiam de jure, sive consuetudine exposcentia possident, quin alicui suffragarentur aut privilegia, aut indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis; tantum in suo robore permansuris indulgentiis, ac dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis concessis, & quidem coram Ordinario legitime probandis; quibus in casibus data fuit facultas Episcopis providendi, ut per deputationem idoneorum vicariorum, & congruæ portionis fructuum adsignationem cura animarum nullo modo negligatur. Post hæc cum Tridentini Patres iterum de residentia lege firmanda, urgendaque deliberaverint in cap. 1. sess. 23. de Ref., postquam plurima de residentia Episcopali sanxerunt à me modò laudata, decreverunt, ut eadem omninò, seu quoad culpam, seu quoad pœnas, locum haberent in beneficiis curam animarum adnexam habentibus, ita tamen, ut quandocumque Parochi absint, causa prius per Episcopum cognita, & probata, Vicarium idoneum ab Ordinario, adprobandum cum debita mercedis adsignatione relinquunt. Adjecerunt insuper, discedendi facultatem in scriptis, gratisque concedendam, non nisi ex gravi causa ultra bimestre tempus impetrari posse. Denique concluderunt, Parochos non residentes per edictum, etiam non personaliter, citatos, ac contumaces, auctoritate Ordinariorum per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam usque ad privationem posse compelli, quin sententia executio suspendi possit quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, consuetudine etiam immemorabili, sive appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutio-

nis: extat hæc Eugeniana constitutio in extrav. 3. de privileg. int. com.

Ad Canonicos Cathedralium, vel Collegialium Ecclesiarum spectavisse videbantur Tridentini Antistites in sess. 6. cap. 2. de Ref., quo cautum erat, ut etiam illi residentia legibus subjacerent, prout Episcopi singuli in singulis diocesisibus pro locorum qualitate, & temporum opportunitate definitivissent. Sed deinde in sess. 24. cap. 12. vers. *Præterea*; clarius, & præsius constitutum fuit, obtinentes in Ecclesiis Cathedralibus, dignitates, Canonicatus, Præbendas, dignitates, non posse, ne statuti quidem, aut consuetudinis vi, ultra tres menses quolibet, anno abesse, servatis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt; alioquin primo anno privari unumquemque dimidia parte fructuum; quod si iterum negligens sit, privari integris totius anni fructibus; crescente verò contumacia, sacrorum canonum pœna mulctari, seu quod idem est, à beneficio removeri, juxta capitulum ult. de Cleric. non resident.

Sunt nihilominus receptæ quædam causæ, quibus aliqui, licet non residentes, pro residentibus tamen habeantur, nullisque propterea pœnis canonum teneantur. Hujusmodi in primis esset corporalis infirmitas, cui aëris inclementia causam dedisset, aut cui mutatio cœli medelam adferret; qua in specie Pragmatici tradunt, ad tempus quadrimestre etiam gratia Parochorum dispensari ab Episcopis posse, interea constituto Vicario, qui Parochiale munus exerceat. Præterea pro residentibus considerantur Canonici, qui actu Episcopo in rebus Ecclesiasticis administrant extra Cathedralium Ecclesiam; officium enim Episcopo præstitutum videtur præstitutum Ecclesiæ, cap. 7. de Cleric. non resid. Ne verò exinde sequatur, Ecclesiam Cathedralium aliquando Canonicis omninò destitui, prætextu officii apud Episcopum obeundi, ex interpretatio-

ne

ne capituli 18. eod. tit. receptum est, ne plures, quam duo Canonici in officio Episcopo præstando detineantur. Denique à residentia onere excusantur Canonici, vel Parochi, qui studiorum causa absunt, cap. ult. de magistris, cap. 12. de Cler. non resid., quibus jungi potest Eugenii Papæ privilegium Taurinensi Athenæo concessum anno 1438. 11. Kal. Julii; tantum enim abest, ut Tridentini Patres huic utilissimæ disciplinæ derogaverint, quin potius eandem expressè confirmaverint in cap. 1. sess. 5. de Ref. Sunt, qui putant, hodie Parochis facultatem hujus generis fuisse sublâtam ex declaratione Pii IV. anni 1564. die 24. Novembris. At verò si accuratè Pii IV. sententia perpendatur, nihil aliud declaratum dignoscetur, quam Parochos non posse dispensationes causa studiorum in Romana Curia, vel Pœnitentiaria obtinere, nisi Ordinariorum consensus accesserit; atque id optima ratione constituendum erat; sive quòd Tridentinum Concilium expressè caverat in sess. 6. cap. 2. de Ref., Pontificias indulgentias, & dispensationes coram Ordinario esse probandas; sive quòd cavendum erat maximè, ne temerè per Parochos gratia illa impetrarentur, dolosis preci-

bus Pontifici Maximo exhibitis, neve propterea Ordinarii conquererentur, sine causæ cognitione dispensationes illas concedi, quæ vergerent in gravissimum Ecclesiarum detrimentum. Cæterum ubi exceptionibus istis fiat locus, quibus aliqui beneficiarii ab onere residendi excusentur, advertendum erit, in Collegiis Canonorum, in quibus præter præbendales fructus constitutæ sunt distributiones quotidianæ, Canonicos ritè excusatos lucrari quidem fructus præbendales, non verò distributiones quotidianas, cum istæ non iis, qui tantum residentes sunt, sed iis, qui & resident, & in choro psallunt, concedantur. Quamobrem plurimum intererit dignoscere, an qui excusatur, tantum habeatur pro residente, an verò etiam habeatur pro psallente. Qui tantum pro residentibus habentur, solos præbendales fructus percipient, uti contingit in iis, qui absunt causa studiorum, aut qui Episcopo deserviunt; at distributiones quotidianas etiam percipient, qui habentur etiam pro psallentibus, quemadmodum evenit in infirmis, aut in iis, qui ob evidentem Ecclesiæ utilitatem, vel necessitatem abesse coguntur, cap. un. de Cler. non resid. in 6.

CAPUT II.

De juribus, & oneribus, quæ spectant beneficialium prædiorum, aut jurium administrationem.

Huc referendi sunt tituli 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 23. 24. lib. 3., & titulus 4. lib. 5. Decretalium.

PAUCIS exprimeret munus beneficialium in administrandis prædiis, vel juribus beneficialibus juxta generales canonum, vel Pontificiarum constitutionum regulas, quales proponuntur, aut apud Gratianum in caus. 12. quæst. 1. & 2., aut apud Gregorium IX. in titulis Decretalium modò commemoratis,

qui diceret, jura omnia decimarum, oblationum, atque iis similia, item prædia semel Ecclesiæ quæsitæ per beneficiarios esse custodienda, ut perpetuò pœnès Ecclesiam permaneat, nunquam alienationi subjaceant, concessa tantum beneficiariis facultate, fructuos, obventiones omnes, eaque universa, quæ fructuum